

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการนำไปประยุกต์ใช้
เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก ไพบูลย์ จุลภาคี
รองผู้อำนวยการกองยุทธการ กองทัพอากาศที่ ๑

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก ไพบุลย์ จุลภาคี
เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 5,948 **จำนวนหน้า :** 14

คำสำคัญ เศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

เอกสารวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้กำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไป มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไปได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ เป็น ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล 3) เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงศึกษาค้นคว้า และพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่พสกนิกรชาวไทยได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในทุกระดับ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศชาติ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรม ทั้งแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ครอบครัว ชุมชน รวมทั้งนำไปใช้กับการดำเนินธุรกิจ กิจการ ห้างร้าน และบริษัทต่างๆ รวมทั้งเป็นแนวทางในการบริหารบ้านเมืองแบบพอเพียง ที่ผ่านมากำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไป อาจจะรู้จักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแค่เพียงผิวเผิน หรือแค่เพียงเปลือกนอก หรือแม้กระทั่งรู้หลักการ แต่ก็ไม่รู้ว่าจะนำไปปรับใช้ได้อย่างไร รวมทั้งในระดับรัฐบาลก็ได้มีหลักการไปใช้อย่างจริงจังเช่นเดียวกัน ถึงแม้จะเขียนไว้อย่างสวยงามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายต่อหลายฉบับที่ผ่านมา แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชั้นรากหญ้าก็ยังลำบากยากจนเหมือนเดิม ถึงเวลาแล้วที่จะต้องเริ่มต้นปฏิบัติตามแนวทางของพระองค์ท่านอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำรงชีวิตของคนไทยทั้งหลายมี

ความมั่นคง ยืนอยู่บนขาตัวเองได้ บนพื้นฐานความพอเพียง ความพอประมาณ ความมี
เหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยอาศัยความรู้ และคุณธรรม ซึ่งเป็นหนทางที่จะทำ
ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ABSTRACT

AUTHOR: Col. Paiboon Jullapakee

TITLE: Sufficiency Economy Philosophy with Application To achieve sustainable development

DATE: September 2017 **WORD COUNT:** 5,948 **PAGES:** 14

KEY TERMS: Sufficient economy

CLASSIFICATION: Unclassified

This research documents aims to: 1) Empower the army, and the general public are knowledge and understanding in the Philosophy of Sufficiency Economy. 2) For the army and the general public have taken the philosophy of sufficiency economy to apply. To suit the lifestyle of the individual. 3) To commemorate The King's Majesty that studying and give the Philosophy of Sufficiency Economy to the Thai people apply to used on a daily basis on all levels, from family to community until nation.

The researcher studied and reviewed the literature, both theories and principles of Sufficiency Economy Philosophy. And the way to apply it to use. And it is in line with the lifestyle of the individual, the family, the community, and apply it to the business affairs, department stores, and companies. As well as guidelines to govern self-sufficient. In the past, troops of the army and the general public may know the core philosophy just superficial or just the outer shell or even principles, but do not know how to put it to use. As well as the government did not take seriously the principle is the same. Although worth writing in several national economic and social development plans. But the grassroots people's living standards are still poor. It's time to start conducting the way of His Majesty the King

seriously. To ensure that the life of Thai people are living with stability, stand on its own, on the basis of sufficient, moderation, rationality. And good immunity by virtue of wisdom and virtue, which is the way to truly sustainable development.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กำลังพลของ กองทัพบก และประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็น ให้เหมาะสมกับการ ดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความไม่เท่าเทียมกัน แต่มีจุดหมาย ปลายทางคือ ความมั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืน ซึ่งจะนำ องค์กร ชุมชน หมู่บ้าน จนถึง ประเทศไทยมีความมั่นคงเข้มแข็ง และยั่งยืนเป็นส่วนรวม และประการสุดท้ายเพื่อเป็น การระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงศึกษาค้นคว้า และพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่พสกนิกรชาวไทยได้นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันในทุกระดับ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการ ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ นำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สรุป เป็นเอกสารรวบรวมความรู้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาทั้งที่เป็นกำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไป

เอกสารวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับคำแนะนำ และ ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์จาก พันเอก ยิงโรจน์ สันติวุฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาเอกสาร วิจัยส่วนบุคคล และ พันโท หลิง บงกช เทพจารี ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาเอกสารวิจัยส่วน บุคคล รวมทั้งคณาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคลทุกท่าน จน ทำให้เอกสารวิจัยฉบับนี้มีความชัดเจน และน่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ ซึ่งผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วน ดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็น ประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและขอมอบความกตัญญูกตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มี

พระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขออน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทนำ : จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงอย่างชัดเจนเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเงินในภูมิภาคเอเชียในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกทั่วไปในประเทศไทยว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง”¹ ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ต่อมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้ถูกนำไปใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของไทย ซึ่งได้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ² ตั้งแต่ฉบับที่ 9 มาจนถึงฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) รวมทั้งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปบรรจุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ.2550 มาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ในระดับนานาชาติ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากหลายหน่วยงาน หลายองค์กรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์³ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2549 และได้ปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทย และนานาชาติ และสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู้ชุมชน หมู่บ้าน และสู่ระบบเศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด

แต่ในเมื่อมีการกล่าวถึง และยกย่องเชิดชูหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า จะช่วยชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติของประชาชนในทุกๆระดับ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังมีคำถามว่าทำไมยังมีคนไทยจำนวนมาก ที่ยังมีฐานะยากจน มีความลำบากยากแค้นในการดำรงชีวิต ยังต้องหาเช้ากินค่ำ พอเลี้ยงปากท้องไปได้ในแต่ละวัน ทั้งๆ ที่มีความพยายามที่จะน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยผู้เขียนได้สังเกตเห็น หรือคาดคิดถึงปัญหาของแต่ละบุคคลที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร นั่นคือไม่มีความรู้ หรือรู้แต่หลักการ แต่ไม่สามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อที่จะมีวิธีการทำอย่างไรให้หลุดพ้นจากความยากจน เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

ส่วนเนื้อเรื่อง : สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อให้กำลังพลของกองทัพบก และประชาชนทั่วไปได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เป็น ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความไม่เท่าเทียมกัน แต่มีจุดหมายปลายทางคือ ความมั่นคง ปลอดภัยและยั่งยืน ซึ่งจะนำองค์กร ชุมชน หมู่บ้าน จนถึงประเทศไทยมีความมั่นคงเข้มแข็ง และยั่งยืนเป็นส่วนรวม
3. เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงศึกษาค้นคว้า และพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่พสกนิกรชาวไทยได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในทุกๆระดับ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน จนถึงประเทศชาติ

ที่ผ่านมาประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา หรือเรียกให้ดูดีว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีฐานะปานกลาง หรือประเทศพัฒนาน้อยกว่า ชื่อเหล่านี้ใช้เรียกประเทศที่มีมาตรฐานการดำรงชีวิต อยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงปานกลาง พื้นฐานอุตสาหกรรมยังไม่พัฒนา และมีดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index⁴) อยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงปานกลาง ประเทศไทยจึงมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยน เพื่อไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งที่ยังไม่มีความพร้อม ดังเช่นการพยายามจะเป็นเสี้ยวตัวที่ 5 ของเอเชียในการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่⁵ (Newly Industrialized Country⁶) หรือเป็น NICs ใน

ช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2531 ผลจากการใช้แนวทางในการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านบวกและผลกระทบในด้านลบที่มีตามมาด้วยเสมอ ประกอบกับทุกครั้งที่เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทุกประเทศรวมทั้งผู้คนในประเทศต่างก็ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะวิกฤตต้มยำกุ้งของไทย ที่เกิดขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2540 ที่กระทบไปทั่วทุกประเทศในภูมิภาค ทำให้หลายธุรกิจและหลายสถาบันการเงินถึงกับล้มละลาย ปิดกิจการ ผู้คนในประเทศถึงกับเป็นหนี้เป็นสินไปตาม ๆ กัน “โลกาวิวัตน์”⁷ ได้สร้างระบบทุนนิยมโดยใช้กลไกตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเน้นเศรษฐกิจเป็นตัววัดปัจจัยของการเจริญเติบโต และการแสดงให้เห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว จะใช้รายได้ประชาชาติต่อหัวเป็นตัวตัดสิน ดังนั้นจึงเกิดสิ่งที่เรียกว่าการแข่งขัน การแก่งแย่ง การชิงไหวชิงพริบ เพื่อให้นำมาซึ่งความร่ำรวยของประเทศตน ผลที่ตามมาก็คือ ทรัพยากรของโลกถูกทำลายโดยน้ำมือมนุษย์ เพื่อที่จะสนองความต้องการ ความร่ำรวย จนเกิดภาวะเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและสภาพจิตใจ และเกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น การเกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม การเกิดภัยธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์บุกรุกป่า ทำลายป่า ปัญหาสังคม ยาเสพติด อาชญากรรม และตามมาด้วยโรคภัยไข้เจ็บอีกมากมาย แม้แต่ประเทศไทยเอง ก็ได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค การแต่งกาย ความเป็นอยู่ บนพื้นฐานของความฟุ่มเฟือยหรูหรา นิยมวัตถุจนเกิดเป็นวัฒนธรรม บริโภคนิยม วัตถุนิยม ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม จนสภาพสังคมไทยตกอยู่ในสภาพเลวร้าย วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้แทบจะไม่หลงเหลือให้ชื่นชม คนไทยเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว สังคมที่มีมิตรไมตรี ความเอื้ออาทรต่อกันเหลือน้อยเต็มทน เพราะต้องแข่งขัน แก่งแย่งเพื่อความอยู่รอด รัฐบาลเองก็บริหารประเทศโดยใช้ระบบทุนนิยม มุ่งเน้นการลงทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีขีดความสามารถในการผลิตได้เอง ก็ต้องใช้จ่ายเงินมากมายในการซื้อเทคโนโลยี

จากต่างประเทศ เป็นการก่อกำเนิดจำนวนมหาศาล ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย เพราะต้องนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม รัฐบาลให้ความสำคัญกับภาคเกษตรที่ถือเป็นหัวใจ และสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่บรรพกาลน้อยมาก ประเทศจึงมีสภาพเศรษฐกิจที่คลอนแคลนไม่มั่นคง ไม่สามารถยืนบนขาตัวเองได้ เพราะต้องพึ่งพาต่างประเทศ ถ้าคนไทยยังคงอยู่ในสภาพนี้ต่อไปก็คงจะถึงเวลาที่ประเทศจะต้องประสบกับความล่มสลายในไม่ช้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสและทรงเตือนพสกนิกรชาวไทย หรือแม้แต่วิชาการในการบริหารประเทศในเรื่องการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง อยู่หลายๆ โอกาส ตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”⁸ พระราชดำรัสนี้ พระองค์ท่านทรงเห็นว่า แนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว นั้น อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึงถึงขั้นที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอกินพอมีพอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป ทรงเตือนเรื่องพออยู่พอกิน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 คือ เมื่อ 40 กว่าปีที่แล้ว นั่นคือพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่าน ที่มีสายพระเนตรอันยาวไกล ที่ทรงมองออกว่า ในอนาคตพสกนิกรของพระองค์ท่านจะต้องประสบพบเจอ จะต้องเผชิญกับปัญหา หรือภัยพิบัติอะไรบ้าง ท่านจึงได้คอยเตือนให้ระมัดระวัง ให้ค่อยเป็นค่อยไป และให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้านเสียก่อน

ประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียง และประหยัด ตามกำลังของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในขณะนี้ เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมทุนนิยมในปัจจุบัน ได้ถูกปลุกฝัง สร้างหรือกระตุ้น ให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัวในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวดยความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือการเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดพ้นออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิต

เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้ผู้ผลิต หรือผู้บริโภค พยายามเริ่มต้นผลิต หรือบริโภคภายใต้ขอบเขตข้อจำกัดของรายได้ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ไปก่อน ซึ่งก็คือหลักในการลดการพึ่งพาเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมการผลิตได้ด้วยตนเอง และลดความเสี่ยงจากการไม่สามารถควบคุมระบบตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่หมายความว่ามีการกระเปียดกระเสียดจนเกินสมควร หากแต่อาจฟุ่มเฟือยได้เป็นครั้งคราวตามอัตภาพ แต่คนส่วนใหญ่ของประเทศ มักใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะที่หามาได้

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้วประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยงหรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบทเท่านั้น แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึง

กัน คือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง และสังคม

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนในชาติ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง⁹ ประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
3. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้นเมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา¹⁰

จึงกล่าวได้ว่าการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ลดความเสี่ยงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน ใช้สติและปัญญา มีการช่วยเหลือเกื้อกูล และความสามัคคี โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับหลักวิชาการ ใช้การพิจารณาวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างรอบคอบ โดยตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ใช้สติปัญญาและความเพียรในการดำเนินชีวิต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงทุกคน ทุกอาชีพ รวมทั้งรัฐบาล ต่างก็สามารถนำเอาแนวพระราชดำริสืบทอดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น

หลักสำคัญของความพอดีมี 5 ประการ คือ

1. ความพอดีด้านจิตใจ : ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร

ประนีประนอม นี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

2. ความพอดีด้านสังคม : ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักการผนึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และแข็งแรง
3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป
4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี : รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง ให้สอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง
5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกิน สมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน

กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด แต่นโยบายเกี่ยวกับเกษตรที่ผ่านมาของรัฐบาลเน้นการผลิตสินค้า เพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ คือ เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขาย และก็นำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็จะไปกู้ เป็นอย่างนี้มาโดยตลอดจนกระทั่ง ชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคาร โค – กระบือขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎร ดังที่มีพระราชดำรัส เนื่องในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 ใจความตอนหนึ่งว่า “...เศรษฐกิจศาสตร์เป็นวิชาของเศรษฐกิจ การที่ต้องใช้รถไถ ต้องไปซื้อ เราต้องใช้ ต้องหาเงินมาสำหรับซื้อน้ำมันสำหรับรถไถ เวลารถไถเก่าเราต้องยิงซ่อมแซม แต่เวลาใช้นั้น เราก็ต้องป้อนน้ำมันให้เป็นอาหารเสร็จแล้วมันคายคว้น คว้นเราสูดเข้าไปแล้วก็ปวดหัว ส่วนควายเวลาเราใช้ เราก็ต้องป้อนอาหาร ต้องให้หญ้า ให้อาหารมันกิน แต่ว่ามันคายออกมา ที่มันคายออกมา ก็เป็นปุ๋ยแล้วก็ใช้ได้สำหรับให้ที่ดินของเราไม่เสีย...”¹¹ นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของ “เศรษฐกิจ

พอเพียง” นับตั้งแต่อดีตกาล แม้กระทั่งโครงการแรก ๆ แลวจังหวัดเพชรบุรี ก็ทรงกำชับหน่วยราชการมิให้นำเครื่องกลหนักเข้าไปทำงาน รับสั่งว่าหากนำไปเร็วนัก ชาวบ้านจะละทิ้งจอบ เสียม และในอนาคตจะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งก็เป็นจริงในปัจจุบัน จากนั้นได้ทรงคิดค้นวิธีการที่จะช่วยเหลือราษฎรด้านการเกษตร จึงได้ทรงคิด “ทฤษฎีใหม่”¹² ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2535 ณ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการทำการเกษตรให้แก่ราษฎร ในการจัดการด้านที่ดินและแหล่งน้ำในลักษณะ 30 : 30 : 30 : 10 คือ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนแรก ขุดสระและเลี้ยงปลา ร้อยละ 30 ของพื้นที่

ส่วนที่ 2 ปลูกข้าว ร้อยละ 30 ของพื้นที่

ส่วนที่ 3 ปลูกพืชไร่พืชสวน ร้อยละ 30 ของพื้นที่

และส่วนที่ 4 สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชสวนและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10 ของพื้นที่

ต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมต่อเนื่องมาโดยตลอด เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความแข็งแรงพอ ก่อนที่จะไปผลิตเพื่อการค้าหรือเชิงพาณิชย์ โดยยึดหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด และจัดการใช้จ่าย

ชั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม

ชั้นที่ 3 สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์การพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุนการตลาด การผลิต การจัดการและข่าวสารข้อมูล

สำหรับในภาคอุตสาหกรรม ก็สามารถนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ได้ คือ เน้นการผลิตด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่องและไม่ควรทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกินไป เพราะหากทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ก็ต้องพึ่งพิงสินค้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตสินค้า เราต้องคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ในประเทศก่อน จึงจะทำให้ประเทศไม่ต้องพึ่งพิงต่างชาติอย่างเช่นปัจจุบัน ดังนั้นเราจะต้องช่วยเหลือประเทศให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เป็นผู้จุดประกายระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบ และชิ้นส่วนที่เรานำมาใช้ในการผลิตให้เป็นลักษณะ

พึ่งพา ซึ่งมีมาแล้วเกือบ 30 ปี แต่ทุกคนมองข้ามประเด็นนี้ไป ตลอดจนการได้รับสิ่งเร้าจากภายนอกประเทศ จนทำให้ประชาชนหลงลืม และมีนเมาอยู่กับการเป็นนักบริโภคนิยมรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาโดยไม่รู้ตัวและรวดเร็วจนทำให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจ

ธุรกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความมั่นคง และยั่งยืนมากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ในระยะสั้น ดังนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และหมั่นศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือขายสินค้าที่ก่อให้เกิดโทษ หรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทนในการพัฒนาธุรกิจไม่ให้ความบงการ และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของผู้บริโภค และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ และในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยาทุกขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจ ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า และสังคมในวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.) ได้ร่วมกับ โครงการการประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และโครงการศึกษาพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รวบรวม วิเคราะห์แนวทางในการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากองค์กรหลายขนาด ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ และจากอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน โดยได้สังเคราะห์แนวทางในการดำเนินธุรกิจ 10 ประการ แห่งองค์ธุรกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Business Practices) ได้ดังนี้¹³

1. มองการณ์ไกลในการบริหารจัดการและตัดสินใจเชิงนโยบาย ไม่มุ่งหวังกำไรในระยะสั้น แต่คิดถึงผลกระทบระยะยาว
2. ให้คุณค่าแก่พนักงานอย่างจริงใจ และพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง หลีกเลี่ยงการปลดพนักงานออกแม้ในยามทุกข์ยากทางเศรษฐกิจ เพราะพนักงานคือสินทรัพย์ที่พัฒนาได้ของ

องค์กร

3. จริงใจและหวังดีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจทั้งหมด รวมถึงประชากรและสังคมในอนาคต
4. ให้ความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรม ทั้งทั้งองค์กรไม่ใช่เฉพาะในผลิตภัณฑ์ หรือการให้บริการอย่างเดียว
5. ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ใช้และพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพแต่ราคาไม่สูง โดยเฉพาะเทคโนโลยีแบบไทยๆ หรือพื้นบ้าน
7. ขยายธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไปเมื่อพร้อมทุกด้านเท่านั้น ไม่ได้ขยายอย่างรวดเร็วเพียงเพราะมีความต้องการสำหรับสินค้าหรือบริการในตลาดสูง
8. ลดความเสี่ยงโดยมีการผลิตผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและการลงทุนที่หลากหลายโดยอยู่บนพื้นฐานของความรู้จริง
9. แบ่งปันรวมถึงการแบ่งปันองค์ความรู้ที่มีให้กับคู่แข่งเพื่อพัฒนาตลาด และผลประโยชน์ที่ตกแก่ผู้บริโภคและสังคม
10. สร้างนวัตกรรมแห่งองค์กรที่มีจริยธรรม ความอดทน และความขยันหมั่นเพียรเป็นค่านิยมพื้นฐาน

จากแนวทางปฏิบัติทางธุรกิจที่คล้ายคลึงกับธุรกิจที่ศึกษาในประเทศไทยและธุรกิจในระดับสากล ซึ่งองค์กรธุรกิจสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายยั่งยืนแห่งองค์กร (Sustainability Policies) ได้

การประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการประกอบอาชีพตามทรัพยากรที่มีอยู่ โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดความพอเพียงในลักษณะ พออยู่ พอกินก่อให้เกิดความสุขสบายภายในครอบครัว หากเหลือจากการดำรงชีพสามารถนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้และเก็บออมเป็นเงินทุนต่อไป การประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการได้ดังนี้¹⁴

1. ทำไร่นาสวนผสมผสาน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปลูกผักสวนครัว เพื่อลดรายจ่ายด้านอาหารในครอบครัว

3. ใช้ปุ๋ยคอกและทำปุ๋ยหมัก ใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อลดรายจ่ายและช่วยปรับปรุงบำรุงดิน
4. เพาะปลูกเห็ดฟางจากฟางข้าวและเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา
5. ปลูกผลไม้ในสวนหลังบ้านและปลูกต้นไม้ใช้สอย
6. ปลูกพืชสมุนไพรช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย
7. เลี้ยงปลาในร่องสวน ในนาข้าวและสระน้ำ เพื่อเป็นอาหารและรายได้เสริม
8. เลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ไข่ เพื่อเป็นอาหารโปรตีน และรายได้เสริม โดยใช้ข้าวเปลือก รำปลายข้าวจากการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการปลูกพืชไร่พืชผักจากการปลูกในสวน
9. ทำก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร หรือวัว เพื่อใช้เป็นพลังงานในครัวเรือน
10. ทำสารสกัดชีวภาพจากเศษพืชผักผลไม้ และพืชสมุนไพรที่ใช้ในไร่นา

หนทางไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักพุทธธรรม

การที่ “คน” จะดำเนินชีวิตไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ คนจะต้องพัฒนาจิตใจ ให้ลดละเลิกจากกิเลสตัณหา โดยใช้หลักพุทธธรรม ซึ่งมุ่งเน้นให้เข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิต ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้สังคมนำสู่ความสุข โดยนำหลักพุทธธรรม 3 ประการ¹⁵ คือ หลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการดำรงชีวิตทุกด้าน เพื่อฝึกฝน ทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา ถือเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมและวิถีใช้ชีวิต ได้แก่ วินัย ในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ เป็นระดับที่ปรากฏของการแก้ปัญหา และวิธีปฏิบัติในการผลิต และบริโภคแข่งขัน และอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม
2. ด้านจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรม ความเข้มแข็ง ความมั่นคงของจิตใจ และสภาพจิตใจที่ดีงาม รวมทั้งความสุข
3. ด้านปัญญา หรือปรีชาญาณ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจต่างๆ รวมทั้งแนวคิด ทศนคติ และค่านิยม

เมื่อพัฒนาให้มนุษย์เป็นคนดีได้แล้ว เขาจะมีความประพฤติดีทั้งกายและวาจา มีวินัยต่อตัวเอง รู้จักกาลเทศะ ประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มี

สติรู้ตนตลอดเวลา มีจิตใจมั่นคงและมุ่งมั่น มีความรู้เข้าใจ มีวิจาร์ณญาณ สามารถแยกแยะสิ่งดีชั่ว สิ่งที่ดีควรทำหรือไม่ควรทำ ตั้งอยู่ในเหตุและผล รู้จักวินิจนัยไตร่ตรอง สามารถที่จะดำรงชีวิตให้อยู่อย่างถูกต้องและดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาในขั้นนี้ มนุษย์ก็จะลดละจากกิเลส ตัณหา ลดความอยาก มนุษย์ก็จะรู้จักคำว่าเพียงพอ พอประมาณ การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็จะมีเพียงพอเพียงพอ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตั้งอยู่ในความมีเหตุผล คำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ เตรียมพร้อมที่จะรองรับต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็น การสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต เนื่องจากสามารถพึ่งพาตัวเองได้อยู่บนขาของตนเอง ได้ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มนุษย์ก็จะอยู่กับสรรพสิ่งในโลกด้วยความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนกัน ทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายของการพัฒนา และหนทางในการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง มี “คน”¹⁶ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่บูรณาการให้เกิดองค์รวม คือ องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ กล่าวคือธรรมชาติแวดล้อมกับเศรษฐกิจจะต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าเป็นภาวะยั่งยืนทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางสภาพแวดล้อม การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้มนุษย์เป็นแกนกลางการพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล ระหว่างคน ธรรมชาติ และสรรพสิ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ไม่ทำลายล้างกัน ทุกสิ่งในโลกก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการเชื่อมโยงกันทุกด้าน โดยมีเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสิ่งแวดลอมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืนตลอดไป

จุดหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

คือการพัฒนาที่ทำให้เกิดดุลยภาพของ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนชนตลอดไป สำหรับหนทางที่จะไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเพราะ “คน” เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และ “คน” ก็เป็นผู้สร้างปัญหาทั้งหลายทั้งปวงให้เกิดขึ้น เพราะตัวกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในตัวคน เป็นปัญหาอุปสรรคขัดขวาง ที่จะให้โลกไม่สามารถเดินไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ กิเลส 3 ตัว คือ ตัณหา มานะ ทิฎฐิ¹⁷ มีความหมาย ดังนี้

1. ตัณหา คือ ความอยากได้ อยากมี อยากบำรุงบำเรอตัวเองให้มีความสุข มีความสะดวกสบาย พรั่งพร้อมด้วยวัตถุที่มากมายสมบูรณ์ พุดง่าย ๆ ว่าความอยากได้ผลประโยชน์
2. มานะ คือ ความต้องการยิ่งใหญ่ อยากมีอำนาจครอบงำผู้อื่นตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับสังคม ประเทศชาติ พุดง่าย ๆ ว่าความใฝ่อำนาจ
3. ทิฎฐิ คือ ความยึดมั่น ตลอดจน ความคลั่งไคล้ในค่านิยม แนวความคิดสิทธิ ศาสนา อุดมการณ์ต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า ตัวกิเลส เป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ถ้าไม่สามารถขจัด หรือลดละออกจากตัวมนุษย์ได้ เพราะตัวกิเลสตัณหานี้แหละเป็นตัวที่ทำลายทุกอย่างในโลก เพื่อสนองความอยากได้ผลประโยชน์ ความอยากมีอำนาจ ความยิ่งใหญ่ หรือความยึดมั่น ถือมั่นในค่านิยมอุดมการณ์ มนุษย์ทำร้ายสิ่งรอบตัวไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์โลก หรือแม้แต่มนุษย์ด้วยกันเอง เพื่อสนองต่อกิเลส จึงเป็นเรื่องที่น่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก ดังนั้นการที่จะทำให้มนุษย์หลุดจากกิเลส ที่เป็นตัวปัญหาก็คือ การพัฒนา “ด้านจิตใจ” ให้มนุษย์มีมโนสำนึกที่ดี มีความรักความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเหตุผล สามารถแยกแยะสิ่งดีสิ่งชั่ว รู้ว่าสิ่งไหนควรทำ หรือไม่ควรทำ ด้วยใช้หลักพุทธธรรมมาขัดเกลา และจรรโลงจิตใจ เมื่อมนุษย์ได้รับการพัฒนาจิตใจให้ตั้งงามแล้ว มนุษย์ก็จะเกิดปัญญา “รู้แจ้งเห็นจริง” ลดละจากกิเลสตัณหาทั้งปวง ลดความอยากได้ใคร่มี อยากมีอำนาจ อยากยิ่งใหญ่ ยึดมั่นถือมั่นในอุดมการณ์ มนุษย์ก็จะกลายเป็นผู้ให้ ผู้เกื้อหนุน ผู้จรรโลงโลก ให้เกิดความสงบสุข โดยสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นระหว่าง มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์ก็จะรักษา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก็จะให้ประโยชน์

ในการดำรงชีพแก่มนุษย์ มนุษย์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยสร้างสรรค์ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี ในที่สุดสังคมก็จะเป็นสังคมแห่งความสุข มีความเกื้อกูลต่อกัน และการดำรงชีวิตของ มนุษย์ที่มีแต่ความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ฟุ่มเฟือย นิยมวัตถุแบบเดิม ก็จะกลับมาดำรงชีวิตแบบ พอเพียง โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีความพอกเพียงกับตัวเอง อยู่ได้อย่างไม่ต้องเดือนร้อน สามารถยืนอยู่บน ขาตัวเอง โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น นั่นคือฐานชีวิตที่มั่นคง

บทสรุป

นับเป็นความโชคดีอย่างไม่อาจจะเปรียบได้ของคนไทย ที่เกิดมาใต้ร่มโพธิสมภารของ พระมหากษัตริย์ที่ทรงพระนาม “ภูมิพล” ที่เปี่ยมล้นด้วยพระปรีชาสามารถ และพระ หฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตาต่อพสกนิกรของพระองค์ ทรงทุ่มเทพระวรกายอย่างไม่ เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เสด็จฯ ทั่วทุกหัวระแหงของประเทศ เพื่อทรงทราบถึงความ เป็นอยู่ของพสกนิกรของพระองค์อย่างแท้จริง ทรงทุ่มเทพระสติปัญญาค้นคิดแนวทางการ พัฒนาประเทศ และความอยู่ดีกินดีของพสกนิกร ด้วยพระราชกรณียกิจมากมาย ด้วยสาย พระเนตรอันยาวไกล ทำให้พระองค์ฯ ทรงเล็งเห็นแล้วว่า ถ้าประเทศไทยยังอยู่ในสภาวะ ที่เต็มไปด้วยความนิยมทางด้านวัตถุ ประชาชนดำรงชีวิตภายใต้ระบบทุนนิยม ประเทศจะ ไม่สามารถอยู่รอดได้ จึงทรงคิดค้นทฤษฎี “เศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นมา เพื่อให้การดำรง ชีวิตของคนไทยทุกระดับมีความมั่นคง ยืนอยู่บนขาตัวเองได้บนพื้นฐานความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกัน รองรับต่อสิ่งที่เข้ามากระทบ ทั้งจากภายในและภายนอก โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง มีการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนในการดำเนินงานทุกขั้นตอน และจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้ ทุกคนมีความสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งที่เป็นหนทางที่จะทำให้เกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ เมื่อคนในชาติมีมโนสำนึกอยู่ในศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ผู้คนจะต้องลดละเลิกจากกิเลสตัณหา มีสติปัญญาที่คิด เห็นไตร่ตรองเหตุผลแยกแยะชั่วดี มนุษย์ก็จะอยู่อย่างไม่เบียดเบียนธรรมชาติ และ มนุษย์ ด้วยกัน และสรรพสิ่งในโลก ก็จะอยู่กันอย่างเกื้อกูล สังคมก็จะสงบสุข

อย่างไรก็ตามรัฐบาลจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง มิใช่มีเพียงนโยบายที่

สวยทรูบนแผ่นกระดาษเท่านั้น เพราะเท่าที่ผ่านมา ถึงแม้จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา ที่เน้นให้ “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา แต่รัฐบาลก็ไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง รัฐบาลยังใช้การบริหารประเทศในระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาและสร้างคน “เก่ง” โดยมีได้มุ่งเน้นสร้าง “คนดี” จึงทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางจิตใจ อย่างที่เห็นในทุกวันนี้ ดังเช่น การทุจริต คอร์รัปชัน โกงกิน เห็นแก่ตนเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง รัฐบาลจะต้องนำหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังมาดำเนินการ รัฐบาลจะต้องสร้างรากฐานของชุมชน ทุกชุมชนในประเทศให้เกิดความเข้มแข็ง โดยหันมาให้ความสำคัญกับภาคเกษตรที่ถือเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ เมื่อทุกชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ประเทศชาติก็จะเกิดความมั่นคง ยืนบนขาตัวเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติ ประเทศชาติของเราถึงจะเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนโดยแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

¹มูลนิธิชัยพัฒนา [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=develop_issue

³รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://archive.clib.psu.ac.th/online-exhibition/king84/page5.html>

⁴wikipedia.Human Development Index [Internet]. [cited 2017 may 15]. Available from: http://en.m.wikipedia.org/wiki/Human_Development_Index

⁵wikiwan.ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://archive.clib.psu.ac.th/online-exhibition/king84/page5.html>

⁶wikipedia. Newly Industrialized Country [Internet]. [cited 2017 may 15]. Available from: http://en.m.wikipedia.org/wiki/Newly_Industrialized_Country

⁷อิทธิพล. เอกวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. Oknation's blog.[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://oknation.nationtv.tv/blog/itthipon/2009/06/30/entry-1>

⁸wikipedia. เศรษฐกิจพอเพียง [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 17 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://th.m.wikipedia.org/wiki/เศรษฐกิจพอเพียง>

⁹เรื่องเดียวกัน

¹⁰มูลนิธิชัยพัฒนา [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html

¹¹อิทธิพล. เอกภวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. Oknation's blog.[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://oknation.nationtv.tv/blog/itthipon/2009/06/30/entry-1>

¹²เรื่องเดียวกัน

¹³สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

¹⁴tunteem. การประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.sites.google.com/site/tunteem/> การประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

¹⁵อิทธิพล. เอกภวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. Oknation's blog.[อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://oknation.nationtv.tv/blog/itthipon/2009/06/30/entry-1>

¹⁶เรื่องเดียวกัน

¹⁷เรื่องเดียวกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก ไพบูลย์ จุลภาคี

วัน เดือน ปี เกิด 13 มกราคม 2515

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 31

พ.ศ. 2537 ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต(กองทัพบก)

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ. 2546 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ 82

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2538-2540 ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบ
ที่ 2 กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์

พ.ศ.2540-2542 ผู้บังคับหมวด กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

พ.ศ.2542-2545 ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ 2
กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์

พ.ศ.2545-2546 นายทหารยุทธการและการฝึก กองพันทหารราบที่ 2
กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์

พ.ศ.2547-2548 ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารราบที่ 11

พ.ศ.2548-2550 นายทหารฝ่ายกำลังพล กองทัพบกที่ 1

พ.ศ.2550-2552 รองผู้บังคับกองพันทหารราบ มณฑลทหารบกที่ 11

พ.ศ.2552-2554 ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 1
มหาดเล็กรักษาพระองค์ ฯ

พ.ศ.2554-2555 เสนาธิการ กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ ฯ

พ.ศ.2555-2558 หัวหน้ากองข่าว มณฑลทหารบกที่ 11

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2558-ปัจจุบัน รองผู้อำนวยการกองยุทธการ กองทัพอากาศที่ 1